

Návrh

Důvodová zpráva k nařízení vlády NV 194, o požadavcích na způsobilost k výkonu činnosti na elektrických zařízeních a na odbornou způsobilost v elektrotechnice

I. Obecná část

Popis současného stavu a problémy

V současné době je stále platná vyhláška č. 50/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektrotechnice, ve znění vyhlášky č. 98/1982 Sb. Tato vyhláška v minulosti nahradila vyhlášku č. 95/1961 Sb., o podmínkách odborné způsobilosti pro provádění a řízení montáže a údržby elektrických zařízení, hromosvodů a antén. Potřeba řešit odbornou způsobilost v elektrotechnice je však již staršího data. Historie požadavků na odbornost sahá až do období první republiky (např. požadavky na zkoušky elektrárenských montérů z předválečného období). Postupným vývojem požadavků na odbornou způsobilost v elektrotechnice se dospělo až k uvedené vyhlášce č. 50/1978 Sb., která v elektrotechnice, zřejmě jako v jednom z mála odborných oborů resp. řemesel dává systém stupňů odborné způsobilosti, pravidla postupného odborného růstu, reaguje na potřebu stálého odborného vzdělávání odborných osob, neboť elektrotechnika je velmi široký a stále se rozvíjející obor, který však také klade nové požadavky na dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti elektrických zařízení a bezpečnost práce u elektrických zařízení. Do dnešní doby bývá uvedená vyhláška č. 50/1978 Sb., brána na tehdejší dobu jako nadčasová a svým názvem "padesátka" jako určité synonymum elektrotechniky.

Tato vyhláška byla vydána na základě § 5 zákona č. 174/1968 Sb., o státním odborném dozoru nad bezpečností práce, v současné době v uvedeném zákoně je však již § 5 zrušen. Nejenom vývojem společenskoekonomických poměrů se však v současné době také některá ustanovení vyhlášky jeví jako přežitá, nebo nesledující vývoj v jiných právních předpisech. Například změny a vývoj v odborném vzdělávání v elektrotechnice, kde od té doby došlo ke změnám, existence jiného způsobu nabývání odborné resp. profesní kvalifikace pro specifické činnosti, na základě zvláštního zákona. Ve vyhlášce požadované délky praxe pro vyšší stupně odborné způsobilosti by nemusely odpovídat současným požadavkům na pracovní činnosti, též s ohledem, že bouřlivý vývoj elektrotechniky si vynutil specializace (např. distribuce elektřiny, elektroinstalace, IT technika, silnoproudá elektronika, fotovoltaika, elektromobilita atd.). Dále ekonomická realita, zejm. rozšíření outsourcingu v zajišťování provozu a údržby nejenom elektrických zařízení (facility) místo vlastních útvarů elektroúdržby u provozovatelů, potlačila potřebu a využití stávajícího stupně odborné způsobilosti pro řízení činnosti (§ 7), naopak u podnikajících fyzických osob je rozšířená odborná způsobilost resp. osvědčení dle § 8, původně předpokládané pro vedoucí odborné řídicí pracovníky. V neposlední řadě též neodpovídá současné realitě požadavek na účast zástupce odborového orgánu ve zkušební komisi.

II. Koncepce navrhovaného právního předpisu

Kromě potřeby řešit situaci po zrušení § 5 zákona č. 174/1968 Sb., o státním odborném dozoru nad bezpečností práce resp. zrušení celého zákona a nahrazení zákonem o bezpečnosti provozu vyhrazených technických zařízení, je dále potřebné řešit i právní

předpis k odborné způsobilosti v elektrotechnice o bližších požadavcích na způsobilost k výkonu činnosti na elektrických zařízeních a na odbornou způsobilost v elektrotechnice.

- Vychází se z potřeby respektovat současnou situaci, nahradit již přežitá ustanovení, doplnit, upřesnit ustanovení o odborné způsobilosti, resp. způsobilostech v elektrotechnice.
- V oblasti odborné elektrotechnické způsobilosti a provádění činností na elektrických zařízeních byla též vydána evropská norma European Standard EN 50110-1 (v současnosti ed. 3), k postupnému zavedení jednotné úrovně bezpečnosti v Evropě jako je koncepce minimálních požadavků zabývajících se bezpečnou prací na elektrických zařízeních nebo v jejich blízkosti. Tyto předpisy, stejně jako naše elektrotechnické předpisy uvádí odbornou způsobilost tzv. osoby poučené (instructed person) i tzv. osoby znalé (skilled person electrically) nebo seznámené (ordinary person).
- V navrženém nařízení vlády se zachovává princip druhů odborných způsobilosti v elektrotechnice, jejich podmínky, nabývání i potřeba přezkušování školení, ověřování znalostí přezkušováním.
- Zásadně se předpis rozšiřuje o základní popis druhů činností, které může osoba s konkrétní odbornou způsobilostí vykonávat, což do současné doby bylo uváděno v úrovni technických norem.
- Do návrhu se též promítají poznatky z prováděné kontrolní, inspekční činnosti kontrolních a inspekčních orgánů a organizací, kdy určité požadavky v souvislosti s odbornou způsobilostí v elektrotechnice, jejím nabýváním a prováděním činnosti na elektrických zařízeních, dosud vyplývající z tak zvaných ostatních bezpečnostních předpisů, technických norem je vhodné zapracovat do úrovně právního předpisu, pro lepší vymahatelnost povinností osob v péči o bezpečnost vyhrazených elektrických technických zařízení.
- Dodržet zásadu nenavyšovat finanční zátěž provozovatelů a dalších subjektů v oboru elektrických zařízení.
- Respektovat nové právní předpisy k nabývání odborného vzdělání, resp. profesní kvalifikace.
- Zapracovat do předpisu k odborné způsobilosti v elektrotechnice pozici a spolupůsobení osoby odpovědné za elektrická zařízení.
- Neřešit samostatně stávající způsobilost tzv. osoby seznámené, která jinak ze základních povinností zaměstnavatele v rámci ZP.
- Neuvádí se dosavadní odborná způsobilost pro řízení činnosti (§ 7 vyhl. č. 50/1978 Sb.).
- Ponechávají se zvláštní případy odborné způsobilosti v elektrotechnice pro učitele, kteří používají při výuce na školách elektrická zařízení pod napětím a některé pracovníky vědeckých, výzkumných a vývojových ústavů.
- Zdůrazňuje se systém postupného nabývání znalostí, a to i žáků a studentů elektrotechnických oborů.
- Nově je podrobněji stanoven rozsah zkoušky - písemná a ústní část.
- Blíže jsou stanoveny povinnosti předsedy komise.
- Zavádí se důsledněji potřeba doplňování znalostí, školení odborně způsobilých osob, ročně nebo na základě vnitřního předpisu.

III. Zvláštní část

(k jednotlivým ustanovením)

K § 1

Vymezuje se předmět úpravy v rozsahu nařízení vlády pro následující tematické části:
Odborná způsobilost v elektrotechnice, odborná způsobilost osob, vykonávajících činnosti na elektrických zařízeních, podle druhů činností (bez napětí, v blízkosti a pod napětím) a činnosti revizní. Odborná způsobilost k výkonu předmětných činností, pokud jde o jejich provozování. Požadavky na prověřování odborné způsobilosti a stupně způsobilosti osob.

K § 2

Uvádí se potřebný výklad použitých pojmů, včetně nových pojmů, které dosud v právních resp. profesních předpisech nebyly řešeny, jako např. činnost a samostatná činnost na elektrických zařízeních, osoba odpovědná za elektrické zařízení, profesní a úplná profesní kvalifikace získaná podle zvláštního právního předpisu (též v souvislosti s Národní soustavou kvalifikací NSK). Dále byly doplněny v souladu s nařízením vlády o vyhrazených elektrických zařízeních rozsahy odborné způsobilosti k výkonu činnosti v elektrotechnice.

K § 3

Specifikují se bližší požadavky na odbornou způsobilost k výkonu činnosti na elektrických zařízeních. Provozovatelé elektrických zařízení zajistí, aby činnosti a řízení činností na elektrických zařízeních a v jejich blízkosti, ve stanovených případech, vykonávaly jen odborně způsobilé fyzické osoby podle § 19 zákona o bezpečnosti vyhrazených technických zařízení, případně osoby odborně způsobilé k výkonu činnosti na elektrických zařízeních se splněním bližších požadavků na jejich způsobilost podle tohoto nařízení. Osoba odpovědná za provozované elektrické zařízení kontroluje, aby činnosti a řízení činností na elektrických zařízeních a v jejich blízkosti vykonávaly jen osoby odborně způsobilé k dané činnosti na elektrickém zařízení. Dále je zde povinnost, pro právnické a podnikající fyzické osoby provozující elektrická zařízení, zajišťovat u odborně způsobilých osob pravidelné školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci vztahujícími se k výkonu jejich činnosti, prohlubování znalostí, podle vnitřního předpisu nebo alespoň jednou ročně. Požadavek, aby osoby provozující elektrické zařízení zajistily, aby žáci a studenti elektrotechnických oborů, splnili požadavky na osoby poučené a prováděli u elektrických zařízení činnosti odpovídající jejich postupně nabývaným odborným znalostem, s odborným vedením. Cílem výše uvedených požadavků je pravidelné doplňování znalostí odborně způsobilých osob, protože elektrotechnika a elektrotechnické předpisy se neustále vyvíjejí.

K § 4

Osoba poučená

Uvádí se atributy odborné způsobilosti osoby poučené, považuje se za ní i osoba znalá, jejíž přezkoušení podle tohoto nařízení vlády pozbylo platnosti. Stanovují se požadavky na školení a ověření znalostí, vázané na konkrétní pracoviště, s pověřením osoby odpovědné za elektrická zařízení.

Dále se uvádí základní rozsah činností, které může osoba poučená vykonávat. Což je velice důležité, v minulosti řešeno pouze v normách.

K § 5

Osoba znalá

Rozlišují se druhy osob znalých - pro samostatnou činnost, pro řízení činnosti, revizní technik. Uvádí se obecný rozsah činností, které může osoba znalá vykonávat s odkazem na složení zkoušky z odborné způsobilosti k výkonu činností v elektrotechnice.

K § 6

Elektrotechnik

Stanovuje se požadavek na potřebnou délku praxe, s dohledem, dále v souladu s hodnocením rizik ve spolupůsobení osoby odpovědné za elektrické zařízení. Dále je uveden odkaz na ověření znalostí zkouškou.

Pro tuto odbornou způsobilost se uvádí též možnost tzv. profesní kvalifikace pro specifikovaný rozsah činností, u konkrétního provozovatele, po posouzení osoby odpovědné za elektrické zařízení.

Dále se uvádí podmínky, kdy se za elektrotechniky mohou považovat též někteří pracovníci vědeckých, výzkumných a vývojových ústavů nebo učitelé, kteří používají při výuce na školách elektrická zařízení pod napětím.

K § 7

Vedoucí elektrotechnik

Odborná způsobilost k výkonu činností v elektrotechnice ve stanoveném rozsahu k řízení činností a řízení provozu, **stejně jako veškerých činností**, které může vykonávat elektrotechnik.

Stanovuje se potřebná úroveň praxe pro různé rozsahy odborné způsobilosti, podle úrovně napětí, způsobilosti pro nebezpečí výbuchu apod. Opět se uvádí odkaz na ověření znalostí zkouškou.

Dále se uvádí podmínky, kdy se za vedoucí elektrotechniky považují určití asistenti v laboratorních škol.

K § 8

Revizní technik

Odborná způsobilost získaná podle zákona o bezpečnosti vyhrazených technických zařízení, s držitelem platného osvědčení k provádění revizí elektrických zařízení.

Stanovuje se potřebná úroveň praxe pro různé rozsahy odborné způsobilosti, podle úrovně napětí, způsobilosti pro nebezpečí výbuchu, zařízení pro ochranu před bleskem apod.

K § 9

Zaškolení a zkouška z odborné způsobilosti k výkonu činností v elektrotechnice

Uvádí se, co je zejména předmětem zaškolení a zkoušek z odborné způsobilosti. Stanovuje se rozsah zkoušky o způsobilosti k výkonu činností v elektrotechnice: požadavky na písemný test a ústní pohovor, doklad o úspěšném složení zkoušky. Jedná se o nové podrobnější stanovení požadavku na provedení dané zkoušky – písemná a ústní část.

Dále se uvádí rozsah činnosti předsedy zkušební komise včetně pořizování zápisu o zkoušce. Opět se jedná o nové ustanovení, kdy jsou blíže stanoveny povinnosti předsedy komise.

Zároveň se uvádí, jaké doklady předkládá k ověření žadatel před zahájením zkoušky - kvalifikace, délka praxe.

Dílní část zaškolení a zkoušky z odborné způsobilosti - pracovní a technologické postupy, provozní a bezpečnostní pokyny, zdroje a příčiny rizik, může být nahrazena potvrzením vydaným osobou odpovědnou za elektrická zařízení příslušné právnické nebo fyzické

podnikající osoby. Potvrzení, že daná osoba prochází těmito školeními zakončenými ověřením znalostí v pravidelných intervalech stanovenými vnitřními předpisy dané právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, je důležité zejména v případě provádění zkoušky o odborné způsobilosti u externí právnické nebo podnikající fyzické osoby.

K § 10

V souladu s Plánem legislativních prací pro zbývající část roku 2021 se navrhuje, aby nařízení nabylo účinnosti dnem 1. července 2022.

K příloze č. 1

Je uveden vzor dokladu o úspěšném složení zkoušky o odborné způsobilosti k výkonu činností v elektrotechnice. Jedná se o základní doklad potřebný k doložení získané **odborné způsobilosti**.

K příloze č. 2

Uveden vzor potvrzení od osoby odpovědné za elektrické zařízení o absolvování školení v rozsahu podle § 9 odst. 6. Odůvodnění viz § 9.

K příloze č. 3

Vzor potvrzení od osoby odpovědné za elektrická zařízení, že odborná způsobilost může být nahrazena profesní kvalifikací, a uvedené osoby byly odpovídajícím způsobem vyškoleny a přezkoušeny. Nejdůležitější částí tohoto potvrzení je vymezení rozsahu odborné způsobilosti, které musí být velice konkrétní a musí korespondovat s dosaženou profesní kvalifikací. Toto vymezení náleží stanovit osobě odpovědné za elektrické zařízení dané právnické nebo podnikající fyzické osoby.

K příloze č. 4

Vzor zápisu o zkoušce z odborné způsobilosti k výkonu činností v elektrotechnice.